

Høringsuttalelse til sentrumsplanen – Fortidsminneforeningen Trysil og Engerdal

Viser til Trysil kommunes høring «Områdeplan for Innbygda - Trysil sentrum» med frist 8. desember 2023 (3. gangs offentlige ettersyn).

Viser også til høringsuttalelser sendt av Fortidsminneforeningen Trysil og Engerdal ved tidligere høringsrunder (2020 og 2021). Fortidsminneforeningen er en av Norges eldste frivillige organisasjoner – og har jobbet med sikring av kulturminner siden 1844.

Hensynssoner for bevaring av kulturmiljø

Det er svært beklagelig at følgende endringer foreslås:

- Hensynssonen rundt Harhildstad begrenses til kun areal rundt huset på egen tomt.
- Hensynssonen på Fladhagen omfatter ikke lenger Fladhagenlåven.
- Hensynssonen i Løkjavegen omfatter ikke lenger Trysil hotell på felt BS15.

Uten en reell hensynssone vil Harhildstad kunne 'bygges inne' og vil miste sin identitet, og nødvendige visuelle tilknytning til Storgata.

Fladhagenlåven er en viktig del av gardsanlegget Fladhagen, og det vil være sterkt forringende å fjerne låven fra gardens hensynssone.

Det samme gjelder for Trysil hotell – det gamle Løken og Torgalnup. Disse byggene er begge svært viktige deler av kulturmiljøet i Løkjasvingen, som vil fremstå med redusert verdi uten at de i tilstrekkelig grad hensyntas. Viser for øvrig til utpekte 'hjertesoner' i Norconsults mulighetsstudie fra mai 2020.

Alternative retningslinjer for sentrumsformål (BS)

Det foreslås en maksimal byggehøyde, maksimal utnyttelsesgrad og sammenhengende fasadelengde som er totalt fremmed for en liten bygdeby som Innbygda er.

Innenfor hensynssonene for bevaring av kulturmiljø bør det tillates maks to etasjer + loft med saltak (i praksis 9 meter mønehøyde).

I tillegg kommer forslag om å fjerne kravet om pulttak og saltak. Dette vil være sterkt beklagelig, og vil bidra til å transformere Bygda til noe som fremstår som fremmed for tryslinger flest.

Flate tak bør unngås for nybygg innenfor sonene regulert til konsentrert småhusbebyggelse (BKS), blokkbebyggelse (BBB) samt sentrumsformål BS. Det er en tydelig byggeskikk i Innbygda med saltak, som bør være retningsgivende også for ny bebyggelse – og da ikke kun i hensynssonene.

Saltak bør være hovedtakform i sentrum innenfor arealformålsområdet BS for å ivareta stedsidentiteten.

Så må det påpekes at det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til klare føringer fra fylkeskommunen når det gjelder behov for hensynssoner og juridiske linjer knyttet til de verneverdige byggene. Dette gjelder i første rekke Ørnsminde, rådhuset, Skogbrukets hus, Sandvold og Lundsanden – som er spesielt trukket frem, men bør også selvsagt omfatte Fladhagenlåven.

Et annet moment som må trekkes frem er at forslaget til kulturminneplanen fra mai 2019 inneholder mange objekter som i sentrumsplanen nå ikke lenger er hensyntatt. Det ble gjort grundige utredninger av Norconsult, også brukt som kunnskapsgrunnlag i arbeidene med ny sentrumsplan, som nå synes i stor grad å være lagt til side.

Folkehelse

Sentrumsplanen vil være et viktig redskap for å sikre at mangfoldet av kulturminner, kulturmiljøer og landskap blir tatt vare på, og tatt i bruk i et langsiktig og bærekraftig perspektiv, også som et verktøy i arbeidet med folkehelse. Stedene der en tar vare på kulturminner, kulturmiljøer og landskap blir de gode stedene å bo og besøke. Kulturminner og kulturmiljøer er historielærere og skaper tilhørighet, som kilder til kunnskap om tidligere tider, og til opplevelser som beriker menneskers liv både fysisk og mentalt. Samtidig som den generelle fysiske hverdagsaktiviteten i befolkningen går ned, er ensomhet et økende problem. Det foregår en fortetting i Innbygda, samtidig som inaktivitet og sosial isolasjon er en utfordring. I et folkehelseperspektiv er derfor sentrumsplanen, som en del av *stedsutviklingen i Innbygda* et viktig verktøy.

Vårt sårbare lille kommunesentrum er fundamentert rundt historiske gårdsanlegg, fellesarealer og samlingssteder. Fortsatt bærer Innbygda preg av dette, med lav trehusbebyggelse, grøntarealer og hager, som samlet må sees som en svært viktig fremtidsressurs, med stor samfunnsmessig verdi.

Bygningsvern er miljøvern

De mest miljøvennlige byggene er de som allerede er bygd. Trysil har som alle andre norske kommuner fått tydelige klimamål som skal nås. Byggebransjen er en av de sektorene der det slippes ut mest. Ved gjenbruk av den eksisterende bygningsmassen i Innbygda, så vil ikke dette bare være godt bygningsvern, men også godt miljøvern.

Ved aktiviteter som i betydelig grad øker kommunens klimautslipp bør det være krav om behovsprøvd dokumentasjon. At det foreslås store bygg som bryter med den tradisjonelle byggeskikken i Innbygda er noe vi vil advare mot, da det bryter med anbefalinger fra anerkjente nasjonale fag- og kunnskapsmiljøer, i tillegg til at det faktisk må påpekes at det jo er ledige næringslokaler, så vel som boliger i Innbygda. Ved til dels små tiltak på den eksisterende bygningsmassen så vil Innbygda ikke bare fremstå med styrket stedsidentitet, men også som et tydelig eksempel på at Trysil er en kommune som tar klimaet på alvor.

Vi har tiltro til at kommunepolitikerne tar til seg budskapet som vi nå formidler, og som også er i tråd med signaler fra blant annet Riksantikvaren. Sentrumsplanen som nå snart foreligger, vil være styrende for hvordan Innbygda skal se ut i overskuelig fremtid.

Mvh,

Asgeir Holt

- for styret i Fortidsminneforeningen Trysil og Engerdal